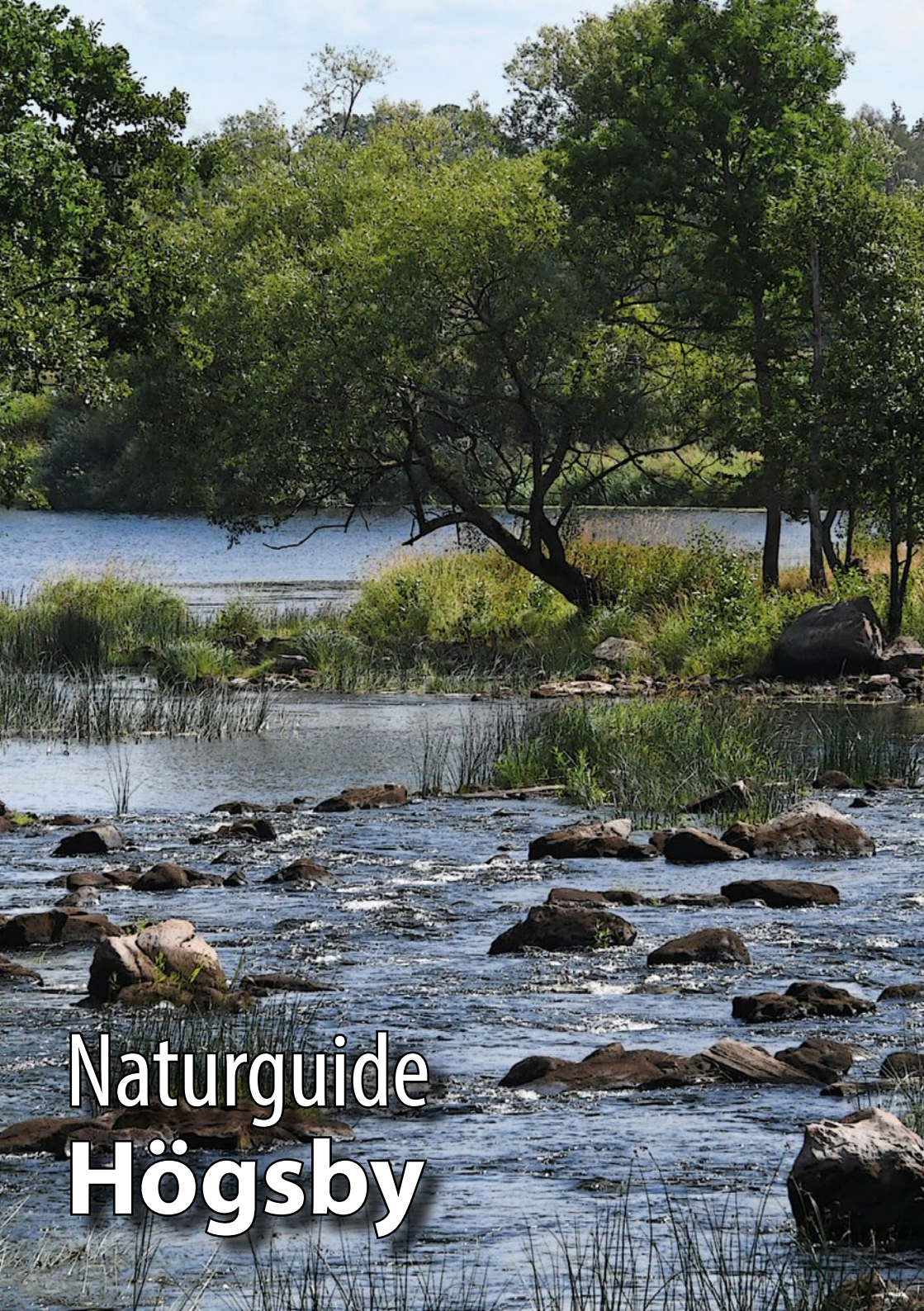

Naturguide **Högsby**

Naturguide Högsby

Utgivare: Högsby kommun, Miljö- och byggkontoret, 2018

Kontakt: telefon: 0491-290 00, e-post: kommun@hogsby.se

Text: Lena Arén Kulturkonsult

Foto: Lena Arén, Sven Gunnvall

Kartor: Högsby kommun. © Lantmäteriet

Flygbilder: Publiceras med tillstånd från Lantmäteriet Dnr 601-2018/6985

Foto framsida: Emån vid Åsebo, baksida: Ekopark Hornsö

Layout och kartbearbetning: Sven Gunnvall

Tryck: Grafiska Punkten, Växjö, 2018

Tryckt på miljövänligt papper - Multiart silk, FSC-godkänt

ISBN: 978-91-639-9694-8

Högsby Sparbank

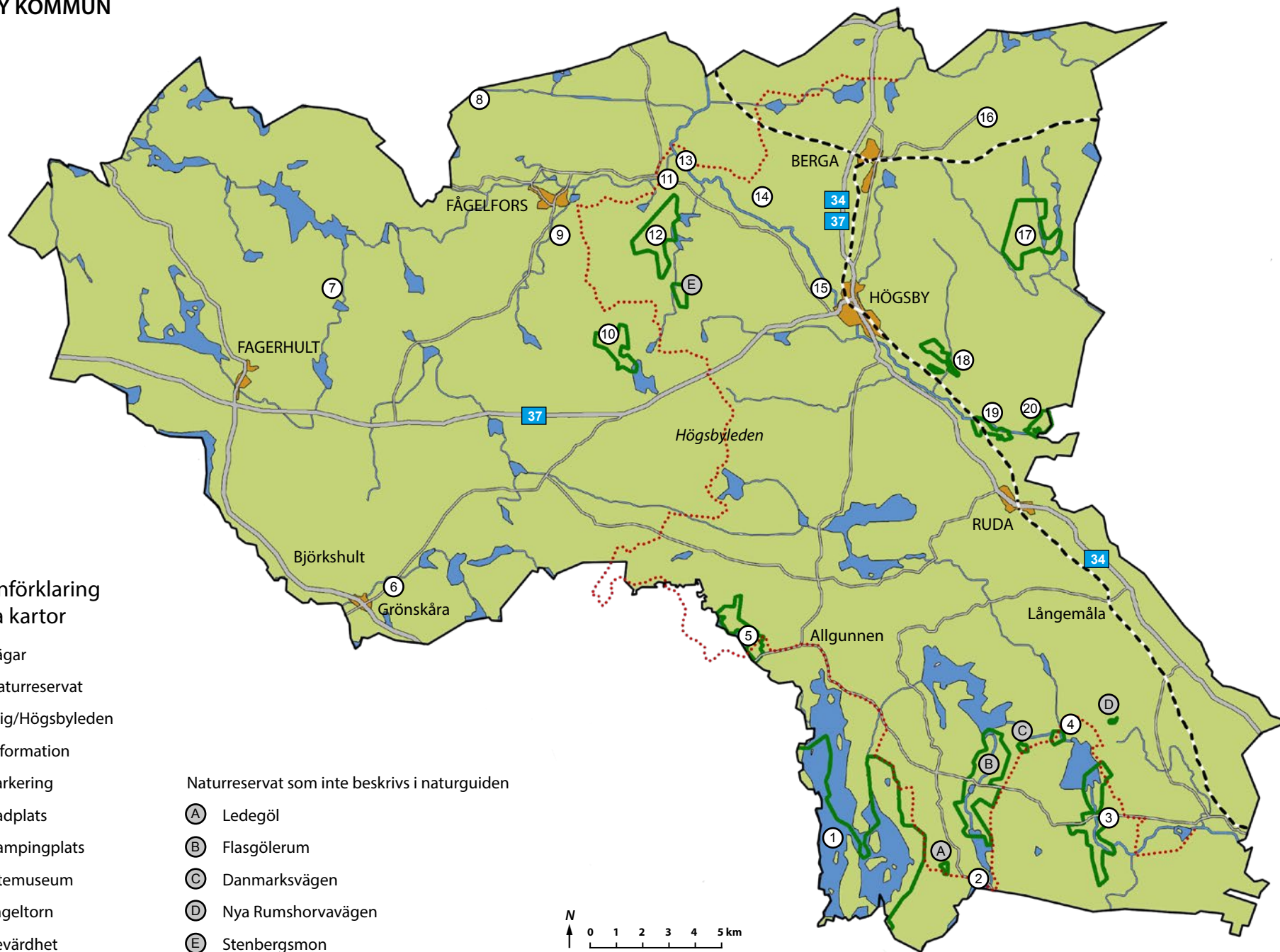
HÖGSBY KOMMUN

Teckenförklaring till alla kartor

- Vägar
- Naturreservat
- Stig/Högsbyleden
- Information
- Parkering
- Badplats
- Campingplats
- Utemuseum
- Fågeltorn
- Sevärdhet

Naturreservat som inte beskrivs i naturguiden

- (A) Ledegöl
- (B) Flaggölerum
- (C) Danmarksvägen
- (D) Nya Rumshorvavägen
- (E) Stenbergsson

INNEHÅLL

Ekopark Hornsö	Insekternas paradiset	3
1 Allgunnen	Hemvist för sällsyntheter	4
2 Arbåga	Vattenfall vid Alsterån	8
3 Getebro	Skog och våtmarker	10
4 Bokhultet	Skimrande bokskog intill Alsterån	12
5 Aboda klint	Fantastisk utsikt	14
6 Strömsrum	Hagmarker vid Badebodaån	16
7 Ringhults borg	Befäst medeltida gård	18
8 Moredalen med More kastell	Klippravin	20
9 Horvan	Löväng med blommor	24
10 Gryssebo	By med anor från medeltiden	26
11 Svindla kvarn	Vatten som kraftkälla	28
12 Lixhultsbrännan	Svedjebruk och kolbottnar	30
13 Ryningen	Fågelrika våtmarker	32
14 Emådalen	Emån – Högsbys blå pulsåder	34
15 Lanhagen	Hembygdsparken vid Emån	36
16 Jonas Stolts kyrkväg	Vandra i byskomakarens fotspår	38
17 Kyllen	Gammelskog med svalkande skogssjö	40
18 Berga	Mistlarnas paradiset	42
19 Rudalund	Dansbana under ekarna	44
20 Åsebo	Lövskog utmed Emån	46
Bad och fiske		48

Välkommen ut i naturen!

I din hand håller du en guide till Högsbys finaste natur. Du kan välja att besöka ekopark Hornsö, naturreservaten eller några av våra strövområden. Upplev vattendragen längs Emån, Alsterån och Badebodaån. Du är alltid inbjuden, när som helst, året runt.

I naturen väntar upplevelser vare sig du kommer när boksogen är grön och skir på våren eller en klar vinterdag. I naturreservaten får djur och växter en tillflyktsort och områdena bevaras för framtiden. Allemansrätten gäller och ger oss en unik möjlighet att röra oss fritt. Men tänk på att den är begränsad i reservaten! Du får inte störa och inte förstöra.

Naturen i Högsby är variationsrik med allt från vildmarksnatur i ekopark Hornsö till ett småskaligt odlingslandskap. Det är odlingslandskapet med alla sina skötselkrävande arter som är det mest hotade. Skogen bär på sina minnen. Slagghögar, kolbottnar, tjärdalar, kvarndammar och tiotusentals odlingsrösen är spridda över hela Högsby kommun.

Du bjuds på fantastiska tillfällen till ett rikt friluftsliv. Prova gärna på den åtta mil långa Högsbyleden som slingrar sig genom Högsby kommun.

Välkommen att gå på upptäcktsfärd!

EKOPARK HORNSÖ

Ekopark Hornsö är skapat av Sveaskog för att gynna den biologiska mångfalden. Hornsö är insekternas landskap och ett av Västeuropas viktigaste områden för bevarande av vedskalbaggar; 700 arter är rapporterade. Ta med dig en välfylld fikakorg för området är vidsträckt!

Ekopark Hornsö är nästan en kvadratmil stor och en av Sveaskogs största ekoparker. Den ligger både i Högsby och Nybro kommuner. Återkommande bränder genom blixtnedslag har skapat en mosaik av olika sorters skogar.

Numera genomförs så gott som årligen naturvårdsbränningar. När det brinner i skogen skapas olika typer av död och brandskadad ved som gynnar vissa insekter. Tallen är det träd som bäst klarar en brand och både asp och björk förnygras genom återkommande bränder.

Gammal tallskog växer tillsammans med grov ek, asp och bok. Ädellövskogar och lövsumpskogar är andra viktiga inslag. Gamla lövträd förmultnar ofta långsamt inifrån och i dessa ihåliga stammar myllrar det av liv. För hackspettar och ugglor är det viktigt med tillgång till döda och döende träd.

Visste du att skalbaggen raggböck endast finns på ett fåtal platser i Sverige? Ett skäl till att den trivs i ekoparken är att det finns gott om döda tallar. Den akut hotade igelkottstaggsvampen lever i stammen på gamla lövträd. Framför allt föredrar den bok och ek.

Vi har valt att beskriva fyra områden i ekoparken: naturreservaten Allgunnen, Bokhultet och Getebro samt fallet i Arbåga vid Alsterån.

Värt att veta

Vill du uppleva ekoparken till fots är Högsbyleden ett bra val. Orange markeringar visar dig vägen. Du behöver inte mycket utrustning för att vandra. Viktigast är ett par bekväma skor. Gör du en längre tur ska du inte glömma matsäck och vatten. Här finns rastplatser med vindsyddt att övernatta i, så om du vill kan du leva vildmarksliv flera dagar i sträck. Det finns också ett nät av skogsvägar, som kan användas både för vandring och cykelturer. Ekoparken erbjuder goda fiskemöjligheter i sjöar och vattendrag, men du måste köpa fiskekort. Karta över Högsbyleden finns att köpa på Högsby turistinformation.

Vägbeskrivning

Ekoparken är ett omfattande område med många större och mindre vägar runt sjön Allgunnen och längs Alsterån. Utrustad med en bra karta och GPS är det lätt att hitta.

Utemuseet Sjömunnen vid Allgunnens södra del berättar om naturvårdsbränning som skötselmetod och arter som är beroende av skogsbrand.

1 ALLGUNNEN

Allgunnen med sina 2500 hektar är ett av Kalmar läns största naturreservat. Sjön som gett reservatet dess namn, ingår till största delen i reservatet tillsammans med många öar. Knotiga gamla tallar, hållar med isräfflor vid Allgunnens stränder och stora stenblock ger vildmarkskänsla. Här finns en insektsfauna som saknar motstycke i hela norra Europa!

Fiskgjuse. Foto: Michael L. Baird CC BY-2.0

Skogen runt Allgunnen domineras av tallskog. Många av de äldre bestånden har naturskogskaraktär med grova träd och inslag av död ved i form av lågor, liggande trädstammar, och stående torra träd.

I solbelysta gamla tallars grova bark lever många olika slags skalbaggar. Här har mer än 700 arter av vedlevande skalbaggar påträffats, fler än i något annat undersökt område i norra Europa.

Torra somrar har gjort skogarna lättantändliga. Området har tidigare ofta

drabbats av blixtnedslag med skogsbränder som följd. När det brinner i skogen skapas det olika typer av död och brandskadad ved som är livsrum för en mängd insekter. När skogens värde ökade vid 1800-talets slut blev släckningen av skogsbränder effektivare och svedjebruket förbjöds. Länsstyrelsen i Kalmar län och Sveaskog anlägger idag naturvårdsbränningar som en viktig skötselåtgärd.

Allgunnen är Kalmar läns näst största sjö. Sjön ligger i ett dödisområde, det vill säga ett område där gigantiska isblock blev kvar efter att inlandsisen dragit sig tillbaka. Vid Bruddesjön kan du se hur isräfflor har bildats när stenar, som satt fastfrusna i inlandsisen, skrapades mot hållarna.

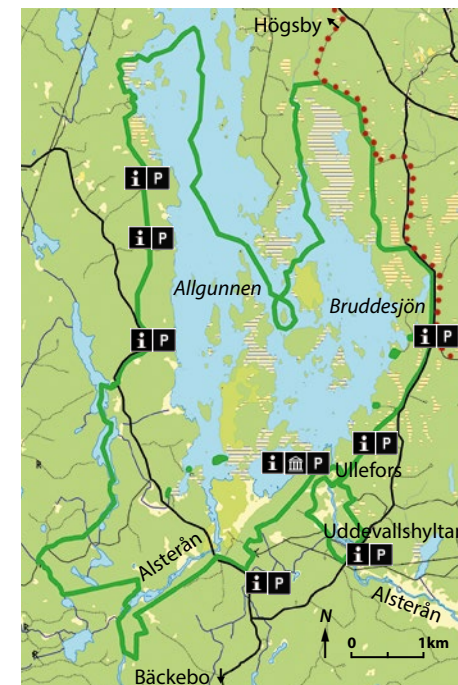
I sjön finns en mängd olika fiskarter, den vanligaste är abborre, men även björkna, mört, gös, gädda, braxen, gers, benlöja och sarv fångas i sjön. I Allgunnen häckar både storlom och fiskgjuse.

Värt att veta

Det är ett fint fiske i Allgunnen men fiskekort behövs. Det finns flera badplatser runt sjön. Vindskydd för övernattnig med grillplats hittar du längs Högsbyleden. Reservatet är en del av ekopark Hornsö.

Vägbeskrivning

Allgunnen ligger på gränsen mellan Högsby och Nybro kommuner i ekopark Hornsö och kan nås via ett flertal vägar. Det finns många entréplatser runt om i reservatet som du kan välja mellan för ditt besök. Du ser dem på kartan.

2 ARBÅGA

Arbåga är en av ekoparkens natursköna platser. Här kan du vila på klipporna och höra Alsteråns vatten strömma genom dammluckorna. Namnet Arbåga kommer av att Alsterån här viker sig i en armbågskrok.

Alsteråns avrinningsområde är stort och ingår i både Kalmar och Kronobergs län. Alsterån är en av smålandskustens mest värdefulla vattendrag. Dalgången där ån rinner fram är en provkarta över isälvs-terrasser, branta sprickdalar, forsnackar och andra isälvsfenomen. En del av sträckan kantas av stora våtmarker som omges av artrika sump- och lövskogar. Alsterån rinner genom sjön Allgunnen och vidare till Strömsrum innan den mynnar ut i Kalmarsund norr om Pataholm. Alsterån är lek- och uppväxtområde för öring och lax. Forsärla, storskrak och knipa trivs vid det rinnande vattnet.

Vid 1800-talets slut rådde högkonjunktur inom skogsbruket. Omfattande avverkningar skedde i Hornsöskogen. I Alsterån flottades timmer till sågverket i Arbåga. I kronoparken, här vid Arbåga, låg sågverket i början av 1900-talet och drevs av ett vattenhjul i ån. Mellan ramsågen och brädgården byggdes ett rallsystem för att på räls lättare kunna förflytta de sågade bräderna. Under 1940-talet var sågverket i drift omkring tre månader per år. 1965 revs sågen och byggnaden såldes på auktion för att byggas upp i Träthult, där den fortfarande är i drift. Innan sågverket byggdes låg det en kvarn vid fallet som hade en fallhöjd på två meter. Här bedrevs också fiske av ål. Kvinnorna i Rugstorp och Abbetorp tvättade trasor i det strömmande åvattnet.

Alsterån erbjuder många bra sträckor för paddling.

Minnesplats

Värt att veta

Alsterån har status som europeiskt Natura 2000-område och är framröstat som Kalmar läns naturpärla 2015 av WWF. Vid Arbåga finns en rastplats med information om ekopark Hornsö. Sveaskog informerar också om hur du köper fiskekort med hjälp av din mobil. Det går en stig till udden på andra sidan Alsterån, där finns en minnesplats från invigningen av ekopark Hornsö år 2004.

Vägbeskrivning

Arbåga ligger på vägen mellan byn Allgunnen och Rugstorp, 13 km från Allgunnen, 8 km från Rugstorp.

GPS-koordinater till P-plats:
WGS84: 56.98591 N, 16.09966 E
Sweref 99: 6318969.29, 570541.46

Sågen vid Arbåga. Foto: Charles Karlsson, tillhör Bäckebo hembygdsförening.

3 GETEBRO

Getebro naturreservat ingår i ekopark Hornsö och består av skog och våtmarker intill Alsterån.

Reservatet domineras av blandskog, där det här och var står gamla grova bokar. Skogarna längs Alsterån är inte påverkade av skogsbruk under senare tid, vilket gör att Getebro har karaktären av naturskog med mycket höga naturvärden.

Våtmarkerna utgörs av sankar ängsmarker, så kallade mader, i anslutning till Alsterån. Här på den fuktiga marken

har det bedrivits slåtter under lång tid. Fyra av reservatets mader sköts idag genom slåtter och där växer många intressanta arter, till exempel vitag, brunag och olika arter av silesår. Den största våtmarken är Berkeven som ligger i reservatets centrala del. Klockljung växer här på en av sina östligaste växtplatser i Sverige.

Byn Barnebo i norra delen av reservatet är väl värt ett besök med sina mäktiga stenmurar från 1860-talet och de vackra jätteekarna.

Safsa växer i kraftiga bestånd längs Alsterån.

Tjäderhöna

Klockljung

Värt att veta

I norra delen av reservatet vid byn Barnebo finner du Högsbyleden som följer strandkanten av Barnebo-sjön. Badar gör du vid Lindsudd där det finns rastbord och grillplats. Reservatet är en del av ekopark Hornsö.

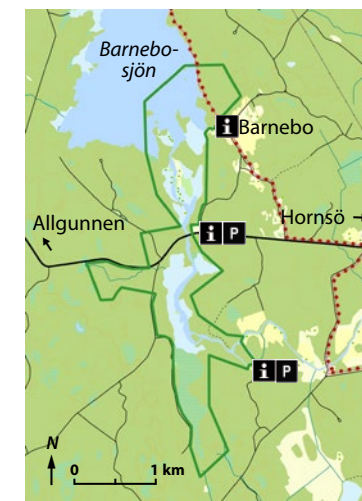
Vägbeskrivning

Från Högsby, tag väg 34 söderut. Vid Värlebo sväng höger mot Hornsö. Håll höger i T-korsningen mot Allgunnen. Naturreservatet ligger 4 km väster om Hornsö, längsmed Alsterån.

GPS-koordinater till P-plats:

WGS84: 57.00884 N, 16.16152 E

Sweref 99: 6316355.67, 566825.78

Imponerande stenmurar vid Barnebo.

4 BOKHULTET

Bokhultets naturreservat består till största delen av gammal bokskog. Här kan du njuta av vårens lövsprickning, sommarens frodiga växtlighet och höstens sprakande färger.

En liten skogsväg leder in i bokskogen. Genom skogen hörs bruset från Alsterån allt starkare, tills du plötsligt står vid det strömmande vattnet. En gångbro leder över ån som under vårfloden breder ut sig mellan träden mot Barnebosjön. Alldeles intill bron finns ruinerna efter en kvarn och kvarndamm gömd bland träden.

Bok är karakteristiskt för Bokhultet, träd som är känsliga för frost och därför bara växer naturligt i södra Sverige. Här, liksom i naturreservaten Danmarksvägen och Nya Rumshorvavägen som ligger i närheten, har boken en av sina nordligaste utposter utmed ostkusten. Bokens löv växer horisontellt för att samla maximalt med solljus. Det gör att markvegetationen är relativt begränsad och boklöven som faller till marken förmultnar långsamt.

På de gamla bokstammar som trillat och börjat murkna växer koralltaggsvamp. Färgen är vit och formen taggig. Smålands landskapssvamp är sällsynt.

I Bokhultet har idegranen hållit sig kvar, kanske alltsedan varmare perioder. Idegranen gynnas av ett mildare klimat. Du känner igen den på de mörkgröna, glansiga barren. Till skillnad från våra andra svenska barrträd har idegranen inga kottar. Fröna omges istället av ett rött, köttigt hölje och ser därför ut som bär, som är giftiga.

Bokhultet är ett eldorado för skalbaggar som lever i grova högstubbar och ihåliga lövträd. Vissa skalbaggar är urskogsrelikter, ett slags levande fossil, som idag endast finns kvar i några få områden med orörd skog. På gamla träd växer också en rad krävande arter av mossor och lavar. Den gröna lunglaven växer på ålderstigna bokar. Laven är kräsen och signalerar både ren luft och miljöer med hög biologisk mångfald.

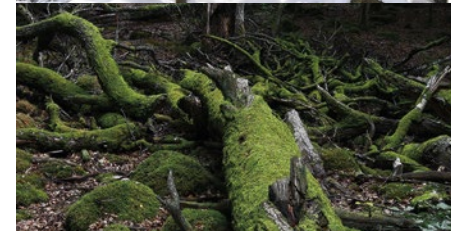
Värt att veta

Stigen i naturreservatet är möjlig att ta sig fram på med barnvagn och rullator. Högsbyleden passerar förbi och intill Alsterån finns en rastplats med bord. Parkeringsplats med informationskylt. Reservatet är en del av ekopark Hornsö.

Vägbeskrivning

Sväng söderut från väg 34 i Långemåla, följ skyltningen mot Bötakvarn, 5 km. Reservatet ligger alldeles söder om bebyggelsen i Bötakvarn invid Alsterån.

GPS-koordinater till P-plats:
WGS84: 57.03379 N, 16.13888 E
Sweref 99: 6321723.19, 569120.08

Lunglav

Strimmig brödkorgsvamp

Koralltaggsvamp

5 ABODA KLINT

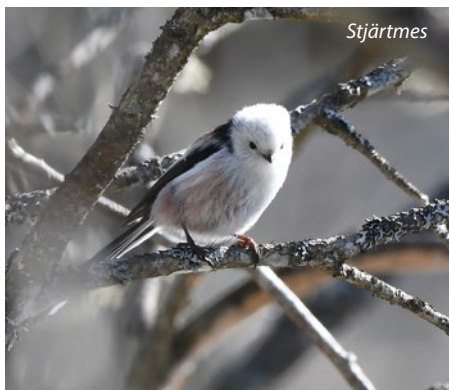
Aboda klint är ett naturreservat där friluftslivet står i centrum. Klinten, med en vidunderlig utsikt, reser sig femtio meter över omgivningen och stupar lodrätt ned i sjön Kleven. En fin utsiktsplats och ett populärt utflyktsmål för skidåkare på vintern och motionärer i löparspår på sommaren.

I Aboda hittar du många naturtyper, från odlingslandskap med inslag av lövskogs-
dungar till vildmarksbetonat skogs-
terräng med sumpskogar av glasbjörk och al. Runt berget finns ett bestånd krattskog bestående av bergesk, ovanligt i den här delen av landet. Uppe på berget växer en gles hållmarkstallskog. I övrigt präglas naturen mest av barrblandskog med gran och tall med inslag av björk och enstaka ekar. I sydöstra delen av reservatet ligger små åkrar och betesmarker.

Reservatet når i sydväst fram till sjöarna Kvillen, Kleven och Badebodaån. Ån bildar en sammanhängande kilometerlång

forssträcka med en fallhöjd på nästan sjuttion meter mellan Kleven och Bjärssjön. Vattenkraften i Badebodaån har nyttjats i Aboda kvarn, som du kan se söder om sjön Kleven, längs Högsbyleden.

Syftet med naturreservatet är att gynna friluftsliv och rekreation. Här har du goda möjligheter att både njuta av en stilla vandring i naturen och att träna så svetten lackar.

Värt att veta

Högsby kommun förvaltar naturreservatet och föreningen Allgunnen Sinnerbo byutvecklingsgrupp arrenderar och sköter området med uthyrning av stugor, kanoter och skidor. Här finns två skidbackar med skidliftar, värmestuga, grillplats med rastbord samt toaletter. Badplats vid sjön Kleven med badbrygga, grillplats och vindskydd. Fiskekort krävs för att fiska i sjön. 2,5 km vandringsled i naturreservatet och 5 km vandringsled runt sjön Kleven. Högsbyleden passerar reservatet. Parkering med möjlighet att ställa upp husvagn och husbil. Uppe på berget ligger Aboda Café & Restaurang.

Vägbeskrivning

Följ skyltningen mot Aboda klint, 14 km, från väg 34 mellan Högsby och Ruda och från Kråksmåla vid väg 125.

GPS-koordinater till P-plats:

WGS84: 57.06374 N, 15.96155 E

Sweref 99: 6324891.87, 558311.28

Aboda klint med skidbackarna, serveringen och sjön Kleven.

6 STRÖMSRUM

Badebodaån flyter stilla kantad av vårblommande pors.

Här kan du vandra förbi Strömsrums gård som ligger intill Badebodaån.

Badebodaån är Alsteråns största biflöde och mynnar i sjön Allgunnen. I ån finns öring. Under de senaste åren har öringrom satts ut på nya lekgrusbottnar i ån. Badebodaån rinner genom det nedlagda glasbruket Björkshult, Grönskåra samhälle, Strömsrums gamla sågkvarn, Aboda kvarn och Aboda klints naturreservat.

Strömsrum är ett historiskt "industri-centrum", med nedlagda anläggningar som alla drevs av vattenkraften från Badebodaån. Vid mitten av 1700-talet anlades ett pappersbruk som var i drift till början av 1900-talet. Bruket tillverkade på 1830-talet tryckpapper, karduspapper, makulatur och kuvert. Här har också funnits tullkvarn, pottaskekokeri, såg och elverk. Av pappersbruket återstår endast grunden och sågkvarnbyggnaden vid det övre dammfästet är kraftigt förfallen, men väl värt ett besök.

Isabogården, där du har tillåtelse att parkera bilen, ägs av Grönskåra hembygdsförening. På gårdstomten finns en mangårdsbyggnad, ladugård, källare och såg. Här firas midsommarfest varje år.

Gamla kvarnen vid Strömsrum.

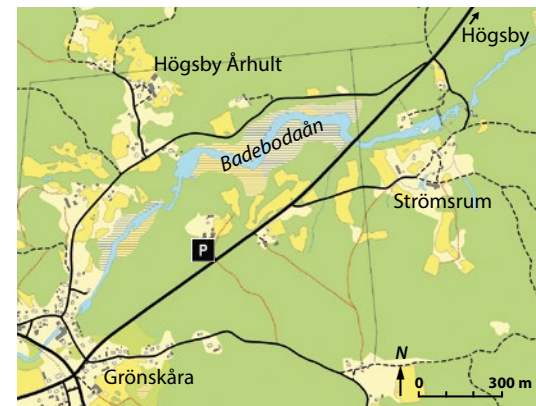
Värt att veta

Parkera vid Grönskåra hembygds-gård och gå därifrån till fots upp mot landsvägen. Där viker du av åt vänster och kan sedan följa grusvägen mot Strömsrum.

Vägbeskrivning

Från Högsby kör mot Grönskåra. Strax innan samhället ligger Grönskåra hembygdsgrd där du kan parkera. Följ stora vägen tillbaka 400 m och gå sedan mot Strömsrum. Följ vägen genom byn, ner till kvarnen och tillbaka till stora vägen. Härifrån kan du antingen gå tillbaka till bilen (2,8 km) eller ta en längre runda via Högsby Århult och Grönskåra tillbaka (4,7 km).

GPS-koordinater till P-plats:
WGS84: 57.08036 N, 15.74470 E
Sweref 99: 6326577.15, 545140.70

Odlingenslandskapet vid Strömsrum.

Rester av den nedre kvarnen vid Strömsrum.

7 RINGHULTS BORG

Ringhults borg skymtar i gläntan hitom byn.

I byn Fagerhult väljer du vägen som går mot nordost till Ringhults by. Kör förbi en rad med grova ekar. På en avgränsad höjd strax intill byn Ringhult ligger Ringhults borg. Platsen som i folkmun gått under namnet Skansen eller Dackeborgen, döljer lämningarna efter en medeltida befäst gård.

Ruinen ligger på en låg moränkulle och omges på tre sidor av en fem meter bred vallgrav. På den fjärde sidan är marken sank och där behövdes inget skydd. Vid ingången finns ett fundament av sten för vindbryggan över vallgraven. På kullen ligger resterna av en cirka 30 meter lång och 10 meter bred byggnad med en stensatt källare och ytterligare ett tiotal husgrunder. I början av 1930-talet gjordes en mindre arkeologisk utgrävning på platsen. Bland annat fann arkeologerna en ugn, som daterade gården till 1300-talet. Övriga fynd var en sporre till en ryttarstövel, några små pinglor, ett skospänne och en mängd bränd näver. Fynden av

bränd näver kan visa att Ringhult liksom flera andra befästa gårdar förstördes av eldsvåda.

Det medeltida fästet Ringhult ligger ensligt, i en utpräglad medeltida kolonisationsbygd. Vid 1300-talets mitt var Ringhult sätesgård för riddaren Johan Hemmingsson av ätten Lejonansikte och kanske var det han som lät bygga och befästa gården. Släkten var en av östra Smålands största jordägare vid den här tiden. År 1355 omnämns han som väpnare, och några år senare blev han riddare, med ett lejonansikte på sin sköld. Riddare Johan var gift med Ingeborg Anundsdotter av Vingätten. Förmodligen dog båda två i Ringhult under digerdöden och det berättas att de förde med sig sjukdomen till trakten. Efter deras död uppfostrades sonen Anund hos Ingeborgs farbroder.

På kullens torräng växer en mängd örter, varav åtskilliga är ettåriga. De blommor och hinner sätta frö på försommaren innan torkan sätter in.

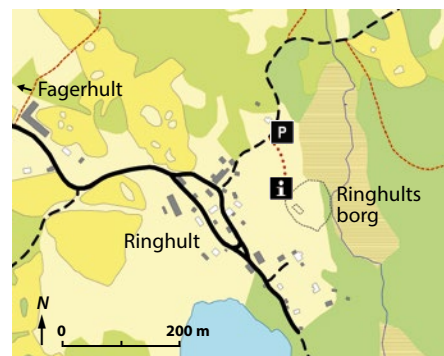
Värt att veta

Det går en stig från parkeringen fram till en stätta som du får klättra över för att komma in på området. Ibland betar det djur på kullen så ta inte med hunden. Ringhults borg är skyddad enligt kulturmiljölagen och det finns en informations-skylt på platsen.

Vägbeskrivning

Kör väg 37 till Fagerhult. I Fagerhult kör du rakt fram förbi kyrkan och följer sedan skyltningen 5 km mot Ringhult.

GPS-koordinater till P-plats:
WGS84: 57.178566 N, 15.72130 E
Sweref 99: 6337170.91, 543610.58

Gullviva

Jungfrulin

Mandelblom

Vattenklöver

8 MOREDALEN MED MORE KASTELL

Moredalen är en klippravin som ligger på gränsen mellan Högsby och Hultsfreds kommuner. Här i Smålands Grand Canyons mäktiga rasbranter med klipphyllor och rinnande vatten finns en fin flora av mossor och lavar.

Moredalen är åtta kilometer lång, en sprickbildning som vidgats och fördjupats av de vattenmassor som bildades när inlandsisen smälte för 12 000 år sedan. Öster ut i Tränshultsdeltat, hamnade allt material som isälven förde med sig när vattenmassorna spolade bort miljontals ton berg och sten ur Moredalen.

Moredalen är känd för sin rika växtvärld av mossor och lavar. Om du klättrar ner i ravinen så känns det som att komma in i en fuktig källare. Den svala miljön skiljer sig från den torra tallskogen ovanför. Här är du plötsligt omgiven av höga bergsbranter. På dalens botten rinner den lilla Morån. Mitt i den smala ravinen har en 25 meter hög klippa, More kastell, trotsat erosionens krafter och blivit kvar. Korpen häckar i branterna och kraxandet förstärker känslan av ödslighet.

Björnmossa, vitmossa och lummer och på bilden nedan majbräken. Karaktärsväxter i den fuktiga miljön nere i ravinen.

Morån är ett mindre vattendrag som följer sprickdalen och mynnar i Emån vid Ryngen. I ån lever bäcköring och flodpärlmussla. Det är två arter som är beroende av varandra. Flodpärlmusslans larver lever under en tid på öringens gälar. När larverna har vuxit färdigt släpper de taget och fäster sig på åns botten där de utvecklas till färdiga musslor.

Korp

Vägbeskrivning

Kör norrut från Högsby mot Fågelfors. Vid Fågelfors bruk följ vägen mot Virserum, cirka 6 km. Följ sedan skyltningen mot More kastell, cirka 5,5 km. Respektera att andra vägar till P-platsen inte skall användas, då det är enskilda skogsvägar som kan vara avstängda och har dålig framkomlighet.

GPS-koordinater till P-plats vid More kastell:

WGS84: 57.24016 N, 15.80166 E

Sweref 99: 6344404.52, 548384.39

För att nå området från öster, ta av åt höger mot Oskarshamn från vägen mellan Högsby och Fågelfors efter 8,4 km. Kör 2,4 km och sväng vänster vid Trånshult mot Mörtsjöbergen, 1 km.

Värt att veta

Parkeringsplats med rastbord, grillplats och torrtoalett. En stig följer ravinens norra kant. Var försiktig och håll uppsikt över barnen för det är mycket brant. Informationsskyltar finns vid rastplatsen och längs stigen.

Flera kilometer nedströms från More kastell blir ravinens bredare när Morebäcken rinner ut i Mörtsjön.

9 HORVAN

Evert Taube sjunger i Sjösala vals om gullviva, mandelblom, kattfot och blå viol. Just dessa arter finns i hagen vid Horvan tack vare markägaren, som gör stora insatser för att återskapa en artrik miljö. Horvan är en underbar plats, både för besökaren och för den biologiska mångfalden. Slätterängar, betade hagar och små åkertegar blir allt sällsyntare i dagens odlingslandskap.

Namnet Horvan betyder en liten inhägnad åker eller äng. I Horvan finns en björkhage, som brukats åtminstone sedan 1700-talet.

I hagen finns blockbeströdda hållmarker, små kärr och en ängslada. Hagen är mycket artrik tack vare att den aldrig gödslats. I skogskanten har det mellan 1670 och 1899 legat ett soldattorp som hört till byn lilla Klobo. Den siste indelte soldaten som bodde här hette Klang.

Horvan friköptes av nuvarande markägarens mormors föräldrar år 1900. Tidigare fanns det en granplantering i hagen. Den höggs

Nattviol

ner på 1970-talet och betesdjur släpptes på markerna för att återställa de gamla hagarna. Tio år senare gav Länsstyrelsen bidrag till skötseln. I Horvan kan du se den skira grönvita nattviolen som med sin doft lockar nattfjärilar i skymningen. Här växer fältgentiana, gökblomster, vit kattfot, sträv nejlikrot, vildlin, jungfrulin, slättergubbe och många andra ovanliga arter.

Bönderna och deras kreatur formade under årtusenden ett omväxlande landskap där mängder av djur, insekter och

växter trivdes. Det är bara 50 år sedan den här livscykeln bröts när jordbruket mekaniserades och konstgödseln gjorde sitt intåg. Nu kämpar ängsblommor, svampar, insekter och småfåglar för sin överlevnad.

Sträv nejlikrot

Värt att veta

Hagmarken ligger på privat mark och sköts av familjen på gården och betande nötkreatur. Var varsam när du besöker Horvan och ta inte med hunden.

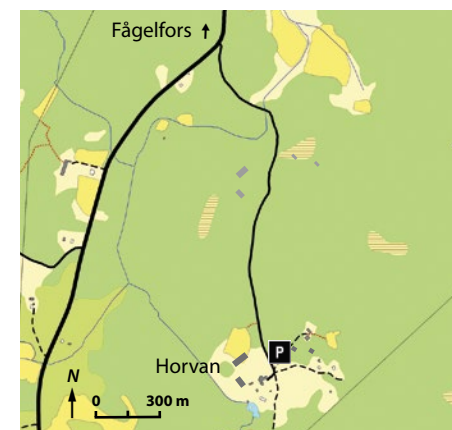
Vägbeskrivning

Horvan ligger 15 km väster om Högsby. Från Fågelfors kör du landsvägen 1 km mot Fagerhult. I en skarp högerkurva just efter det att åkermarken övergått i skog tar du av snett åt vänster. Efter en dryg kilometer är du framme. Du har nu hagen rakt framför dig. Följ stigen rakt fram och gå in genom grinden. Glöm inte att stänga den då det kan finnas betande djur i hagen.

GPS-koordinater till P-plats:

WGS84: 57.18428 N, 15.84335 E

Sweref 99: 6338214.43, 550977.64

Slättergubbe

10 GRYSSEBO

Naturreseptatet omfattar till största delen det som varit utmarker till byn Gryssebo. Här finns en blandning av betesmarker, ädellövskogar med gamla hamlade träd, barrskogar, kärr och mossar.

Gryssebo är en medeltida gård som omtalas första gången 1498 då den tillhörde Arvid Trolle. Ännu på 1940-talet brukades flera av de steniga åkrarna och du kan se mängder av sten som plockats och lagts i odlingsrösen. Gården Stora Gryssebo lades ner och försvann i slutet av 1960-talet. Rester av gårdens hus, bostadshus, ladugård, jordkällare och flera små uthus

finns kvar. Magasinet flyttades till Fågel-fors hembygdsgård. Gården låg vid den nu utdikade sjön Gryssjön, omgiven av en trädgård. Spåren syns i form av rosenbuskar, snöbär, syren, krusbär och gott om skogslök, pärlhyacinter och akleja runt husgrunderna.

De småländska kvinnorna har genom tiderna burit det tyngsta "oket" när det gäller den livsviktiga vattenförsörjningen. Till de vardagligaste och mest triviala av alla sysslor hörde just bärande av vatten. Brunnen i Gryssebo ligger i kanten av byn. Det var tungt att bära vattnet till hushållet

och djuren. Bärket som bars på kvinnornas axlar avlastade en del av tyngden och var ett nödvändigt hjälpmedel.

Både slätter och lövtäkt har bedrivits kring gården och ännu finns många träd med spår av hamling kvar. De örtrika väggarna och igenväxande odlingsmarkerna gynnar en rik fjärilsfauna med flera arter av bastardsvärmare. Bastardsvärmare är en liten fjäril med illröda punkter mot mörka vingar. Insekten anrikar i sin kropp giftet cyanid genom att äta vissa växter därför ratas den av fåglar som föda.

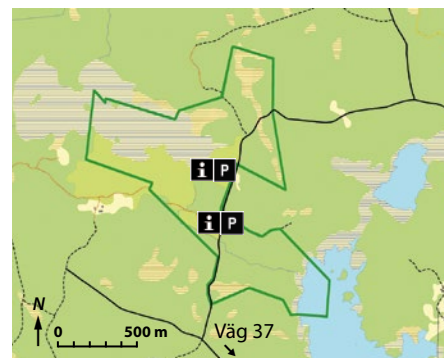
Värt att veta

Vid Gryssebo finns parkeringsplats och informationsskylt.

Vägbeskrivning

Kör väg 37 från Högsby mot Fagerhult, efter 7,5 km sväng höger vid skylten mot Gryssebo, 3 km. Efter ett par hundra meter håll till höger i vägskalet. Denna väg går fram genom naturreservatet. Fortsätt förbi första informationsskylten och parkera vid den andra och du är framme vid Stora Gryssebo gård.

GPS-koordinater till P-plats:
WGS84: 57.15770 N, 15.88454 E
Sweref 99: 6335288.09, 553505.73

Bredbrämad bastardsvärmare

Kartfjäril

Tostebåvinge

Hagtornsfjäril

Nässeljäril

11 SVINDLA KVARN

Svindla kvarn med sin stuga för mjölnaren ligger vackert vid Nötån, ett biflöde till Emån. I åns strömmande vatten lever flodpärlmusslan tillsammans med öring.

Vattenkraft var den viktigaste faktorn vid anläggande av småindustrier. I 1698 års kvarnlängd för Högsby socken finns nittio-två kvarnar som hörde till femtiosex byar och enstaka gårdar. Här längs Nötån fanns garveri, spinneri med vadmalsstamp, färgeri, väveri, smedja och en skvaltkvarn. Svindla kvarn byggdes runt 1850 som arrendekvarn och ägdes av bonden på Lixhults gård. Den var i bruk fram till 1924. Mjölnaren levde på vad bönderna i trakten betalade för att få mala sin säd. Kvarnen är stor, den hade tre hjul som vart och ett drev en kvarnsten. Varje hjul och stenpar är egentligen en egen kvarn, så Svindla är tre kvarnar under ett tak. Nötån dämades upp med en vall av sten tvärs över ån för att det skulle finnas vatten i

dammen när det behövdes. Från dammen leddes sedan vattnet ner i en ränna där det drev kvarnhjulen.

Nötån utgör ett kärnområde för den hotade flodpärlmusslan, som är fridlyst. Musslan har ett kraftigt mörkt njurformat skal som kan skifta i färg från brunt till svart. Den är helt knuten till strömmande rent vatten med bottnar av sand, grus och sten. Flodpärlmusslan är som larv beroende av öring eller lax som värdfisk, den sätter sig på fiskens gälar och lever av näring från fiskens blodomlopp i 8 till 10 månader. Därefter släpper den taget och lever i huvudsak ett stillasittande liv nergrävd till två tredjedelar i botten-gruset, och livnär sig på att filtrera vattnet. Pärlor kan bildas då en främmande partikel kommer in i musslan och överlagras av pärlemor. Flodpärlmusslan blir vanligen köns mogen i 18 till 20-årsåldern. Under musslans tillväxt på sommaren bildas det

årsringar i skalet. Flodpärlmusslan blir som fullvuxen 10 till 16 cm lång och kan bli över 280 år gammal.

Flodpärlmusslor. Foto: "Boldie", CC BY-SA

Flodpärlmussla. Foto: Jakob Bergengren, CC BY-SA

På våren kan du njuta av mosippan som växer runt Svindla kvarn och som gynnas av bränder som håller konkurrerande växter borta i tallskogen. Den har så djupa rötter att den överlever en brand. Mosippan är fridlyst.

Mosippa

Tibast

Värt att veta

Kvarnen är privatägd. Parkeringsplats finns i skogen cirka 200 meter från kvarnen. Inga bilar eller hundar innanför stängslet. En informationsskylt som berättar om kvarnen står vid Svindla kvarn. Ett LIFE-projekt för flodpärlmusslan har genomförts i Nötån vid Ljusholms kvarn, Fågelforsdammen och Kronobo kvarn där fiskvägar byggts förbi dammanläggningarna.

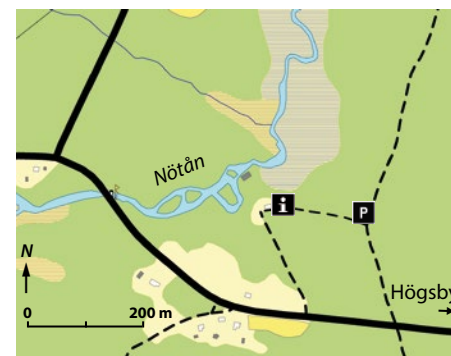
Vägbeskrivning

Kör norrut från Högsby mot Fågelfors. Efter 8 km är det skyltat till höger mot Svindla kvarn, 400 m.

GPS-koordinater till P-plats:

WGS84: 57.21102 N, 15.91090 E

Sweref 99: 6341243.35, 555020.67

12 LIXHULTSBRÄNNAN

Lixhultsbrännans naturreservat är ett stort löv- och barrskogsområde med spår av brand. Skogsbränderna har bidragit till att det finns rikligt med lövträd och gott om död ved.

Lixhultsbrännan har varit utmark till byn Lixhult. I utmarken gick byns djur på sommarbete. För att skapa bättre bete i skogsmarken brände bönderna sin skog. På hösten fälldes träden och bränningen skedde följande vår, varefter råg såddes i den askrika myllan. Under de följande åren gav svedjan ett bra bete för kreaturen. Skogen var en del av det äldre odlingslandskapet och en hörnsten i bondens ekonomi.

Lövträden blir efter bränning så många att de bildar lövbrännor i barrskogen. Föryngring av asp och björk gynnas. Lövträden dominerar sedan skogen i många år vilket

skapar en bra miljö för skalbaggar, lavar och svampar. Arter som gillar bränd skog är spillkråka, brandnäva, mosippa, goliatmusseron, brandskiktdyna, rökdansfluga och raggbock.

När järnbruket i Fågelfors 1744 och masugnen i Hornsö 1760 anlades hårdnade konkurrensen om skogen, främst träkolet. Det gick åt enorma mängder bränsle till bruken. I reservatet finns rester av kolbottnar och spisgrunder från kolarkojor. Du kan ana upphöjda cirkulära ytor som är resterna efter framställning av träkol. Gräver du i mossan på dessa ställen blir fingrarna svarta av kol.

Under 1800-talets första hälft nådde svedjebruket sin största utbredning. När järnvägarna började byggas steg virkespriset och svedjebruket var inte lönsamt längre. I Kalmar län svedjade man allra längst i Högsby kommun.

Rester av en gammal kolarkoja.

Blomskägglav

Vättersos

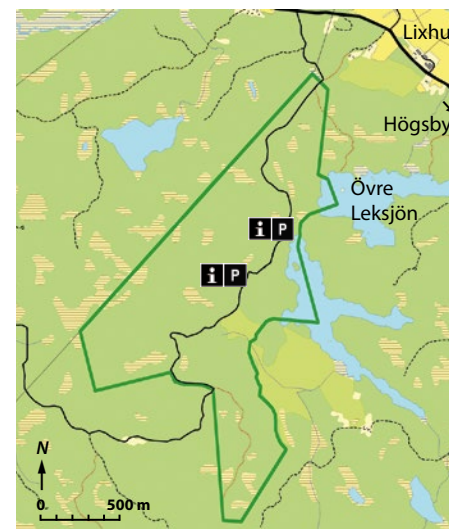
Värt att veta

Grusvägen går rakt igenom reservatet. Den första parkeringsmöjligheten är vid Övre Leksjön, den andra ett par hundra meter längre fram vid en informationsskylt med karta över området. Här i den västra delen av reservatet kan du gå längs gamla körvägar och stigar.

Vägbeskrivning

Från Högsby kör du mot Fågelfors i cirka 8 km. Strax efter Högmosseshult innan avtaget till Svindla kvarn går en liten skogsbilväg på ett backkrön in till vänster. Följ vägen genom reservatet.

GPS-koordinater till P-plats:
WGS84: 57.19603 N, 15.91375 E
Sweref 99: 6339577.69, 555214.95

13 RYNINGEN

Ryningen är en av södra Sveriges fågelrikaste våtmarker. En fin fågellokal året runt, men kanske intressantast på våren då Emån svämmar över och förvandlar hela Ryningen till en sjö. En kikare och en fågelbok är allt som behövs för spännande upplevelser.

Det cirka 300 hektar stora Ryningen ligger på gränsen mellan Högsby och Hultsfreds kommuner och är den största hävdade våtmarken i Småland. För ungefär hundra år sedan låg sjön Ryngen mellan byarna Trånshult och Ryningsnäs. Kring sekelskiftet 1900 dikades området ut för att ge mer odlingsbar mark. Kanaler grävdes och marken torrlades. Alla spår av sjön är ändå inte borta. Varje vår svämmar slätten över och bildar vattensamlingar som lockar till sig änder och vadare.

Våtmarken längs Emån domineras av fuktängar där det växer blåtåtel och starr. De sköts genom bete och slåtter. Områdena

i sydost är mer igenvuxna och där breder videbuskar och vass ut sig. Ryningen restaurerades under 1990-talet och trädridåer och buskar högs bort. Starrängar rotfrästes och nötboskap släpptes på bete vilket gjort området mera attraktivt för fågellivet.

Plötsligt en dag efter snösmältningen finns de på plats: sångsvanarna, gässen och viporna som i många fall har norrländska våtmarker som slutdestination. Nästan varje vår hör du enkelbeckasiner och på de sankna ängsmarkerna kan du se brushanarna spela för honorna. När sedan vattnet sjunker undan skapas marker för vadare. På sommaren övergår fågel-skådandet till att lyssna. Det finns en hel del nattsjungande fåglar i Ryningen som kornknarr, näktergal och den sällsynta småfläckiga sumphönan. Från fågeltornet vid Venen kan du spana efter röd glada, kricka och havsörn.

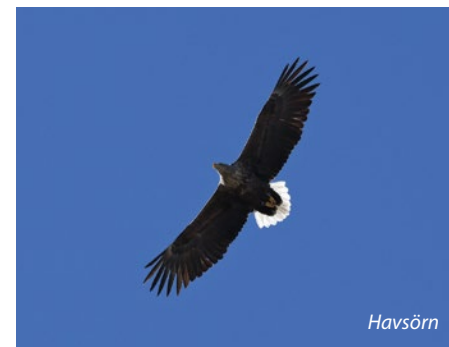
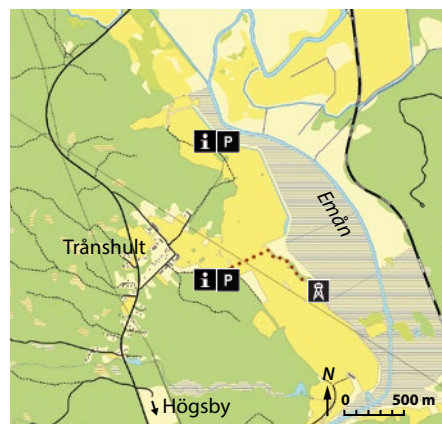
Värt att veta

Det finns två fågeltorn och en fågelplattform i området. Till fågeltornet längst i söder vid Venen leder en stig från parkeringen. På informationsskyltarna finns fåglar avbildade och QR-koder med vars hjälp du kan lyssna på deras läten. Broschyrer med karta finns på svenska, engelska och tyska i en låda vid Venen. Till pumphusets plattform, som står på den vall som byggdes på 1990-talet, kan du köra bil ända fram.

Vägbeskrivning

Kör från Högsby mot Fågelfors. Efter 8,4 km sväng höger mot Oskarshamn och fågellokalen Ryningen. Efter 3,2 km vid busshållplatsen Trånshult sväng höger in på en grusväg mot byn Trånshult. Efter 300 m står en liten skylt "fågeltorn," sväng höger mellan två ladugårdar. Efter 600 m finns en parkering med information och karta. En fågelplattform finns vid pumphuset. Sväng höger när du kommer ut på byvägen igen och kör 200 m, sväng höger vid liten skylt "plattform," och kör 1,1 km till fågelplattformen.

GPS-koordinater till P-plats vid fågeltornet: WGS84: 57.24304 N, 15.91440 E Sweref 99: 6344810.51, 555184.12

Havsörn

Kanadagås

Knipa

Sångsvan

14 EMÅDALEN

Emån är det största vattendraget i sydöstra Sverige och här finns den fridlysta fisken mal. Emån slingrar sig genom Högsby kommun och dalgången utmed ån utgörs av bördig jordbruksmark.

Emådalen är en sprickdal där mäktiga älvar forsade fram i tunnlar inne i inlandsisen och byggde upp väldiga åsar. Emådalen skulle förbli en havsvik i flera tusen år innan landhöjningen hunnit så långt att den blev en dal för Emån. Längs ån ligger den bördiga uppodlade dalgången, med byarna samlade lite högre upp. Byarna Valåkra och Drageryd är bra exempel. Drageryd är en av Smålands bäst bevarade radbyar där gårdarna än idag ligger tätt på smala tomter. De små "parstugorna" från tidigt 1800-tal ligger på rad med sammanbyggda ladugårdslängor på andra sidan bygatan.

Emåns flöde är varierat med forsande sträckor, omväxlande med lugnflytande partier. Ån har, där vattnet flyter lugnt, ett slingrande lopp. Mellan de ursprungliga

forssträckorna breder större slätter ut sig. Dessa bestod tidigare av vidsträckt våtmarker där ån tidvis svämmade över. Omfattande dikningar har omvandlat maderna till åkrar. Ån kantas på dessa ställen av vallar, vars uppgift är att förhindra översvämning av åkrarna.

Malen som finns i Emån är Europas största sötvattenfisk. Den kan bli över två meter lång. Malen är en värmekrävande rovfisk som jagar i mörker med hjälp av ett välutvecklat doftorgan i skäggtömmarna på huvudet.

Högsbybornas blåsippställe ligger vid Besebacke 1 km från Högsby, intill Emån. Blåsipporna sprider sig mycket långsamt. Det kan ta tio år innan en ny planta börjar blomma. Om blåsippan får vara ifred kan den bli flera hundra år.

Ett område med högt naturvärde är Kyrkstenarna nära Berga samhälle – ett mycket stort flyttblock som rämnat i tre delar.

Värt att veta

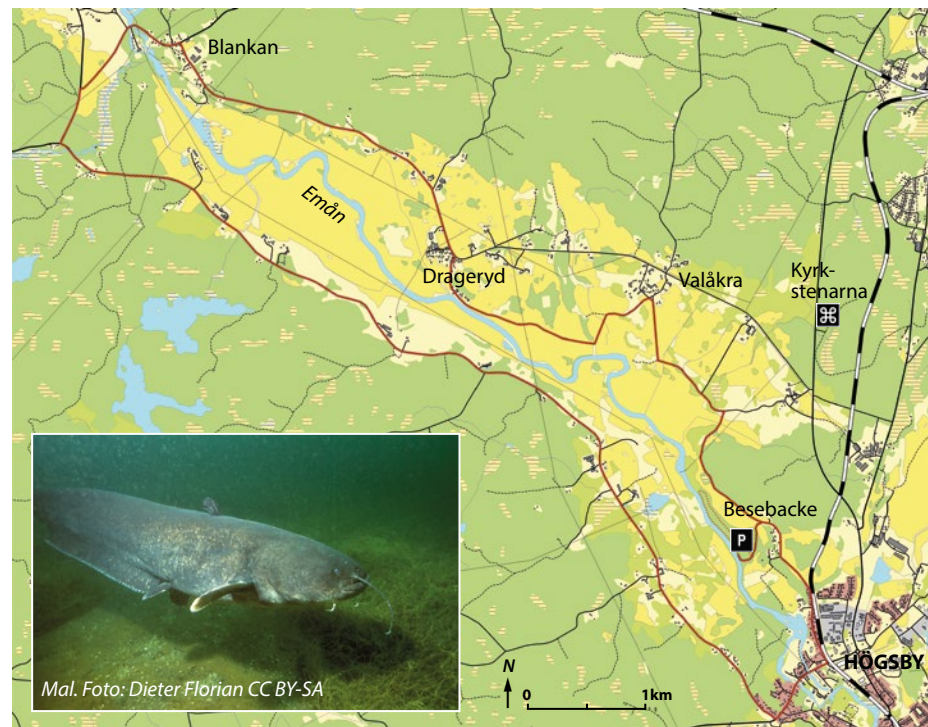
Hela Emån har status som europeiskt Natura 2000-område. För att förbättra vattenkvalité och livsmiljöer i Emån drivs olika projekt, som du kan läsa mer om på www.eman.se. Emåturism i Lixhult hyr ut kanoter och stugor. Tips på fina och farbara sträckor att paddla finns i broschyren, "Paddla på Emån." Den finns att köpa på Högsby turistinformation. Emån är framröstad som Kalmar läns naturpärla 2013 av WWF.

Vägbeskrivning

Kör norrut från Högsby mot Fågelfors, efter 8,4 km sväng höger mot Oskarshamn och kör 300 m innan du svänger mot Blankan, 1 km. Passera över Emån och strax därefter sväng höger mot Drageryd, 3 km. I Drageryd kan du parkera bilen längsmed vägen och promenera till byn. 50 m efter

Drageryd sväng höger och följ den gamla vägen mot Valåkra längsmed Emån. I Valåkra ta höger i fyrvägskorset och kör mot Ängsberg i 7,4 km där du svänger höger mot Besebacke. Vägen rakt fram fortsätter mot Högsby.

GPS-koordinater till P-plats vid Besebacke:
WGS84: 57.18054 N, 16.00342 E
Sweref 99: 6337929.39, 560658.83

Mal. Foto: Dieter Florian CC BY-SA

15 LANHAGEN

Till Lanhagen som ligger mitt inne i Högsby intill Emån, har Högsby sockens hembygdsförening flyttat åtta hus från byarna runt Högsby. Här kan du promenera bland de gamla husen.

Vårtips – kom hit och njut av vitsippan som gör marken vit som snö. Vitsippan måste blomma innan träden blir gröna, sedan räcker inte ljuset till. Blommorna sprider sig med en jordstam som kryper fram under marken och kan växa en halv meter om året.

Namnet Lanhagen berättar om det forna ålfisket i Emån. Ålen och laxen fiskades med fasta fiskeredskap i ån med lanor och ålkistor. Kraften i det strömmande vattnet hade betydelse för fångsten. Fångstredskapen var byggda med mynningen på nätstruten riktad mot strömmen, så att ålen sköljdes in i fångstarmen.

Du kan besöka åtta olika byggnader i Lanhagen. Katt-Karis stuga är från 1600-talet och stod på en gård i Basebo. Ryggåsstugan består av ett rum med ingång på ena gaveln. Den siste som bodde i stugan var Kari som hade många katter. Taket är täckt med näver och torv. Från byn Gösebo finns en ladugård från 1600-talet. Valåkrahuset är en småbrukarstuga från 1700-talet. Från Valåkra kommer också en visthusbod från 1700-talet. I visthusboden förvarades mat som säd, mjöl, ost, saltad fisk och fläsk. Ängslada från 1800-talet är flyttad från Trändenas. Stenholmska huset byggdes av organisten Erik Stenholm i början av 1800-talet och är flyttad från Storgatan i Högsby. Dragerydsstugan är Manda på Lias stuga, en arbetarbostad från mitten av 1800-talet. Från Berga gård kommer smedjan med snickarverkstad.

Värt att veta

Du kan följa promenadvägen förbi husen och gå längs Emån. Vägen är lätt att köra med barnvagn eller rullator. Flera informationsskyltar är uppsatta som berättar om områdets beteshagar, gårdsgårdar och hus. I Lanhagen händer det mycket under sommaren. Guidning av grupper sker året runt av Högsby sockens hembygdsförening. Med fiskekort kan du fiska i Emån.

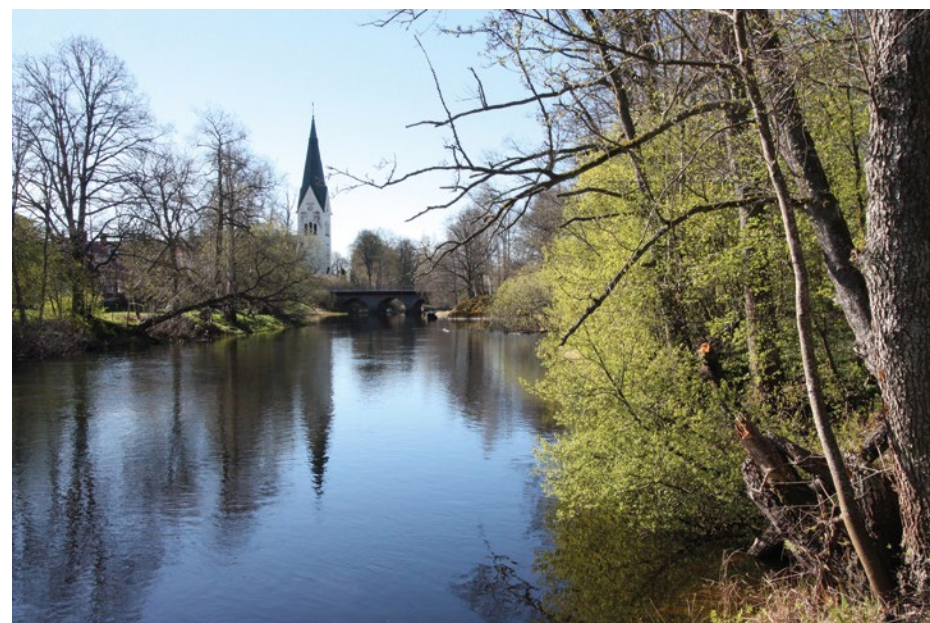
Vägbeskrivning

Från Högsby turistinformation promenerar du eller kör över Emån och följer Kyrkogatan förbi kommunhuset och svänger sedan höger in på Lanhagsvägen. Därefter tar du vänster in på Ringvägen och parkerar intill Lanhagen.

GPS-koordinater till P-plats:
WGS84: 57.16734 N, 16.01882 E
Sweref 99: 6336474.06, 561611.56

Humla på säl.

16 JONAS STOLTS KYRKVÄG

För drygt 200 år sedan vandrade byskomakaren Jonas Stolt från sitt hem i Stenkullen i Basebo till Högsby kyrka. Denna sträcka på 1 mil har gjorts i ordning till en vandringsled. Vandringen går idag via skogsvägar och stigar genom skogen och förbi bebyggelse.

Jonas Stolt var byskomakare, spelman och bygdeskildrare som i sin bok "Jonas Stolts minnen" beskriver hembygden under sin levnad mellan 1812 och 1883. Johan Stolt berättar om de människor som bodde i de torp och stugor han passerade längs kyrkvägen, Katt-Karis stuga, Basebo skola, Åskebäck, Mor Lottens stuga och Persdal. Han beskrev också noggrant hur husen såg ut invändigt, som "krunstänga," en träbåge kring spisen där man hängde sina våta strumpor och där hönsen hade sin nattplats.

Jonas Stolt berättar om mossen som kallades Slätmossen. På hela mossen växte inget annat än ljung och här och där en usel tall. Här stod också flera orrkojor,

små skrymslen som orrskyttarna byggt av buskar och mindre träd. Där gömde de sig på våren när ett hundratal orrar spelade på mossen och före soluppgången hördes skott från alla håll. En annan mosse var så vattendränkt att han var tvungen att gå på utlagda spänger och stötta sig med en trästake för att inte hamna i vattnet. Numera är mossen utdikad.

Värt att veta

Det finns ett antal informationsskyltar längs den 1 mil långa vägen. Bästa stället att fika på är vid torpet Persdal, så glöm inte kaffekorgen. Karta över leden finns på Högsby turistinformation, där också Jonas Stolts bok finns att köpa.

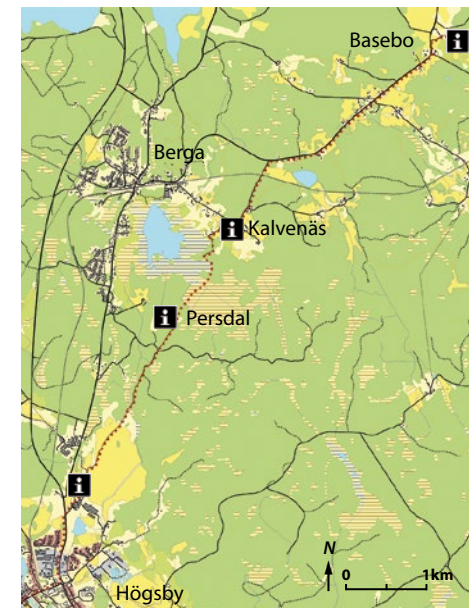
Vägbeskrivning

Från rondellen i Högsby, Hanåsa kör du väg 34/37 norrut. Efter 1 km sväng höger mot Berga, 4 km. I Berga sväng höger mot Basebo, 4 km. Där håller du höger mot Livemåla. Efter några hundra meter finns en skylt som markerar början på Jonas Stolts kyrkväg.

GPS-koordinater till startpunkten av Jonas Stolts kyrkväg:

WGS84: 57.23313 N, 16.10249 E

Sweref 99: 6343876.03, 566552.65

17 KYLLEN

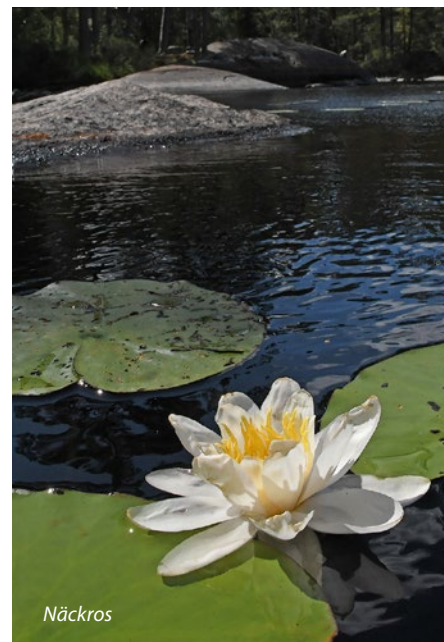
Skogen i Kyllens naturreservat är ingen urskog men den har fått växa fritt. Den har formats av otaliga bränder genom århundranden. Doftande skvatramsmyrar, sumpskogar, tallmossar och små gölar är det gott om i reservatet.

Kyllen omfattar marker som varit utmark till Högsby och Klebo byar. Utmarkerna var byarnas gemensamma betesmarker. Djuren betade ofta på den mindre bördiga skogsmarken. Stora delar av reservatet är präglad av brand med stubbar och tallar med brandspår i barken. Det kan vara resultatet av ett medvetet svedjande i området med syfte att skapa bördigare marker. Näringen var hårt bunden i de sura jordarna och kunde frigöras med hjälp av eld. Svedjandet skapade en tätare grässvål med bättre bete för djuren. Skog som brunnit är mycket värdefull eftersom den på sikt kan hysa många ovanliga arter. Efter en skogsbrand gynnas ofta aspen. I Sverige förekommer över 300 olika

skalbaggar som lever av asp. Deras larver lever inne i aspens bark och ved, där de förpuppar sig och utvecklas till fullvuxna skalbaggar. Genom att bevara skogar med gott om levande och döda aspar får dessa insekter möjlighet att överleva. I Kyllen finns mängder med högstubbar, lågor och torrakor, ett eldorado för vedlevande växter och djur som har svårt att leva i välstäddade produktionsskogar. I det blockrika barrskogsområdet finns äldre tallskogar, barrblandskog och lövrika blandskogar.

Linnean är Smålands landskapsblomma uppkallad efter vetenskapsmannen Carl von Linné. Under juni blommar den lilla oansenliga växten med små hängande klockor i rosa.

Tjäder, orre och järpe är relativt vanliga. Tjäderspel finns på flera platser. Häckande fåglar är bland annat fiskgjuse, trana, storlom, skägg- och svarthakedopping och storskrake.

Näckros

Värt att veta

Stigar saknas men en väg går tvärsigenom reservatet. Vid sjön Lilla Kyllen finns en fin badplats där du kan bada från de branta klipporna. Här finns ett rastbord och i närheten en informationsskylt med karta över området.

Vägbeskrivning

Vid Högsby järnvägsstation kör du över järnvägsspåret, sväng vänster och sedan höger in på Allégatan. Vid slutet av gatan fortsätt rakt fram mot Klebo, 6 km. Följ vägen, som nu blir mindre, genom Klebo. Passera Sveaskogs vägs skylt Klebovägen och därifrån är det 1 km till reservatsgränsen, där det står en informationsskylt. Fortsätt genom reservatet 1 km till Badarbergsvägen där du kan parkera för att besöka badplatsen vid sjön Lilla Kyllen.

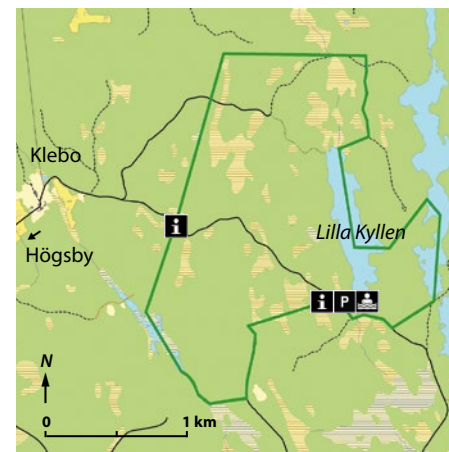
GPS-koordinater till P-plats:
WGS84: 57.18746 N, 16.13254 E
Sweref 99: 6338822.47, 568451.19

Algalv

Linnea

18 BERGA

I Berga naturreservat finns mycket att upptäcka. Här kan du se den fridlysta misteln, en av våra mest säregna växter. Mistelbeståndet vid Berga gård är känt sedan början av 1800-talet och är ett av Skandinavians största.

Naturreservatet vid Berga domineras av ek, lind och asp. Här växer rikligt med hamlade lindar. Dessutom finns det gott om död ved av lind, kläna kvistar och ihåliga grova stammar som är föda för vedlevande insekter. Sommaren är bästa tiden för att se insekter. Aspfjärilen flyger i kanten av grusvägarna när den inte håller till högt uppe i trädens kronor.

Mistel är Sveriges enda trädlevande parasit. Mistelns frön sprids med hjälp av fåglar, framför allt trastar, som gärna äter de vita, kläbbiga bären. Första sommaren skickar den in ett rotliknande sugorgan

i värdväxtens ved och en liten stam med två små blad bildas. Växten delar sig gaffelgrenigt varje år. Genom att räkna grenparen kan man få reda på mistelns ålder. Tre fjärdedelar av alla mistlar växer på lind. Andra vanliga värdträd är lönn och äppelträd. Misteln är vintergrön och därför syns den allra bäst innan lövsprickningen. Vid Berga gård växer flera tusen mistlar.

Berga gård är en frälsegård med anor från medeltiden och huvudbyggnaden är byggd av majoren Henrik af Harmens 1782. Runt gården finns en parkmiljö med mycket alm, ask och lönn. I slutet av 1800-talet anlades ett tegelbruk söder om Berga gård. Du kan fortfarande se spår av denna hundraåriga verksamhet i form av husgrunder och rester av vattenfyllda lertag.

Mistel

Vårt att veta

Naturreservatet är delat i två delar och ligger på båda sidor om vägen som går förbi Berga gård. Parkerar gör du bäst vid den norra delen av reservatet där det finns en informationsskylt med karta över området. Berga gård är privat och kan endast ses från vägen.

Vägbeskrivning

Passera järnvägen vid södra infarten till Högsby. Håll höger mot Berga gård, 2 km. Sväng höger mitt för ekonomibyggnaderna vid Berga gård. Efter 300 m finns en parkeringsplats med informationsskylt.

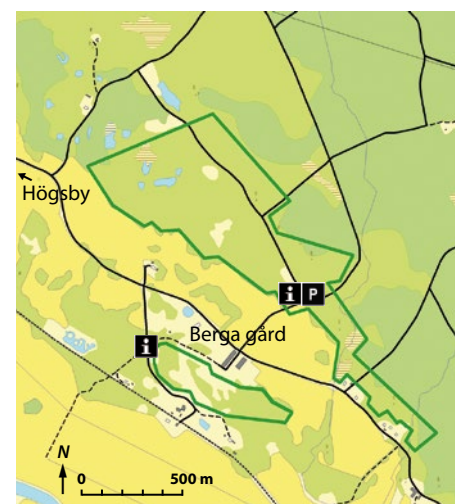
GPS-koordinater till P-plats:
WGS84: 57.15322 N, 16.07347 E
Sweref 99: 6334952.69, 564941.31

Större frågeteckenbock

Gulröd blomböck

19 RUDALUND

Imponerande gamla ekar och en rik flora gör Rudalunds naturreservat till ett populärt utflyktsmål. De äldsta träden är säkerligen 500 år gamla. Många ovanliga arter som är beroende av ädellövträd har sin fristad här.

Det som idag är naturreservat var fram till 1800-talet Ruda bys betes- och slättermarker. Den numera försvunna byn omnämns första gången 1441 som Rudw. Vid medeltidens slut utgjordes byn av fem hemman. Markerna kom att tillhöra Ruda gård från början av 1800-talet.

På betesmarken växer ett stort antal jätteträd av ek och lind. Varma, soliga förhållanden gynnar många insekter, medan en del lavar vill ha hög luftfuktighet, som lunglaven som växer på lindarnas skrovliga bark. Blommande buskar sparas för att ge föda i form av pollen och nektar till insekterna. Läderbagge och ekoxe är vedlevande skalbaggar beroende av gamla träd under hela eller delar av sin livscykel. Rudalunds träd är också värdefulla för

fågellivet. Mindre hackspett, kattuggla och göktyta häckar i de håligheter som med tiden bildas i gamla träd. På de torra markerna växer backsippa, backnejlika och mandelblom. På fuktigare mark finns slättegubbe, sommarfibbla, grönvit nattviol och gullviva. Inne i de mer slutna lundmiljöerna trivs blåsippa, tandrot och smånunneört.

Området väster om järnvägen kallas för Rudalund. Här firades under 1900-talet den årliga "Rudalundsfesten" i början av juli månad. Idrottsföreningen i Ruda byggde upp dansbanor under ekarna och lunden gästades av Sveriges kända orkestrar och artister. Spåren av två dansbanor finns ännu kvar, som påminnelse om festplatsepoken som tog slut i början av 2000-talet.

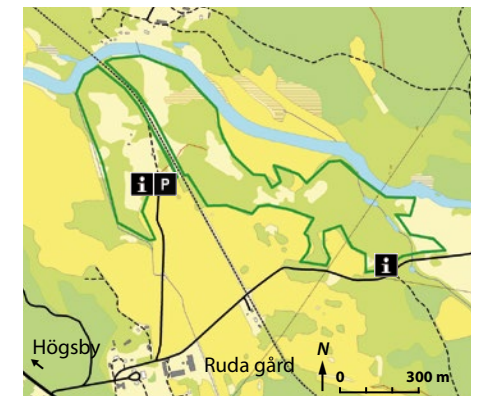
Värt att veta

Reservatet delas i två delar av järnvägen. Parkering med informationsskyltar finns i både västra och östra delen av reservatet. På sommaren går det betesdjur i hagarna så ta inte med hunden. Faunadepåer, som du kan se i reservatet, är högar med trädstammar som är bostad och skafferi för skalbaggar och andra småkryp.

Vägbeskrivning

Kör söderut från Högsby på väg 34. Efter cirka 5,7 km, följ skylt till vänster mot Ruda gård. Ta in på femte grusvägen till vänster, strax efter första stora ekonomibyggnaden. Följ vägen rakt fram. Parkera vid informationsskylten. Vänligen stäng grinden efter dig.

GPS-koordinater till P-plats:
WGS84: 57.13088 N, 16.09523 E
Sweref 99: 6332487.02, 566297.65

Rudalundsfesten. Foto: Ruda IF

20 ÅSEBO

Emån vid Åsebo.

Åsebo präglas av gamla grova ädellövträd och död ved. Naturreservatet bjuder på stor variation med betesmarker, lövskogar, kärr och Emåns strömmande vatten. Det varma klimatet i området är också en av förutsättningarna för en rik insektsfauna.

Emåns huvudfåra bildar en strömnacke vid Åsebo och här finns ett forsande avsnitt som avslutas med en större hölja. De strömmande sträckorna utgör viktiga lek- och uppväxtmiljöer för lax och öring, medan det i lugnvattnet finns mal. Den ovanliga tjockskaliga målarmusslan lever också i ån. Utter och mink är regelbundna gäster. Vintertid söker sig strömstare till det isfria vattnet på jakt efter insekter.

I betesmarken och lövskogen är ek det dominerande trädslaget. Vid Åsebo finns några mycket gamla ekar vars stammar är flera meter i omkrets. På ekarna och äldre hamlade träd växer en rik lavflora med ett stort antal rödlistade arter. Läderbaggen

lever i de grova ekarnas mulm. Mulmen består av vedrester, gnagmjöl, fågelbon och annat som gömmer sig i ihåliga träd. Det tar tre till fyra år innan larven utvecklas till en fullvuxen skalbagge. Namnet läderbaggar kommer från hannarna som luktar läder.

Naturreservatet är stort och omväxlande och har varit inägomark till byn Åsebo. Byn omtalas första gången 1536. Vägen genom reservatet kantas av vidkroniga ekar som visar på att området en gång varit betydligt mer öppet än idag. Väster om vägen växer en tät blandskog med stora inslag av ek. På östra sidan av vägen finns en skog som tidigare varit betad. Området är kuperat med fuktiga sänkor och torra höjder. I norr växer flera gamla hamlade askar som vittnar om forna tiders lövtäkt.

Värt att veta

Vid träbron över Emån finns parkeringsplats med informationsskylt och karta. Därifrån kan du gå in genom en grind och följa stigen längsmed Emån. Du kommer fram till enstensatt kanal som byggdes för ett planerat vattendrivet tröskverk. För övrigt saknas stigar men det går en grusväg tvärs igenom reservatet.

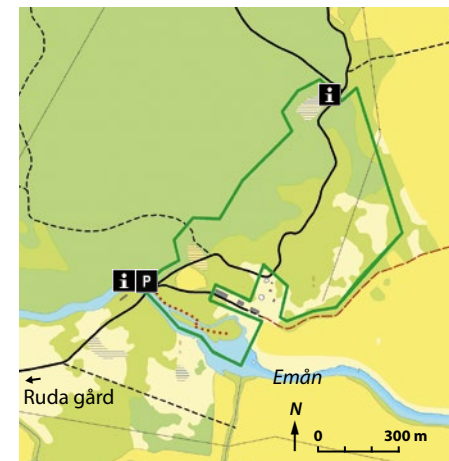
Vägbeskrivning

Kör söderut från Högsby på väg 34. Efter cirka 5,7 km, följ skylt till vänster mot Ruda gård. Kör grusvägen rakt fram i drygt 2 km. Direkt efter bron över Emån finns en parkeringsplats.

GPS-koordinater till P-plats:

WGS84: 57.13102 N, 16.12236 E

Sweref 99: 6332530.02, 567939.37

Hamlad lind.

BAD OCH FISKE

Ta ett dopp i en idyllisk insjö en ljum sommarkväll. Vill du inte bada kan du fiska eller laga mat vid de fina grillplatserna. Campingplatser hittar du vid sjöarna Gösjön och Välen.

Aboda klint – Kleven

Brygga, bord, grillplats, vindsydd och torrdass. Kleven ligger intill naturreservatet Aboda klint. Högsbyleden passerar förbi badplatsen.

Barnebo – Barnebosjön vid Lindsudd

Bord och grillplats. Lindsudd ligger i ekopark Hornsö. Högsbyleden passerar förbi badplatsen.

Berga – Gösjön

Campingplats, brygga med hopptorn, bord, grillplats, WC, minigolf och tennisbana.

Berga – Lilla Kyllen

Bord. Lilla Kyllen ligger i naturreservatet Kyllen.

Björkshult – Björkshultssjön

Brygga, bord, grillplats och lekredskap.

Emån

Emån erbjuder många fiskemöjligheter.

Fagerhult – Välen

Campingplats med café och kiosk, stugor att hyra, brygga, badflotte med hopptorn, bord, grillplats och lekredskap.

Fågelfors – Övrasjön

Brygga, bord, grillplats och omklädningsrum.

Grönskåra – Badebodaån

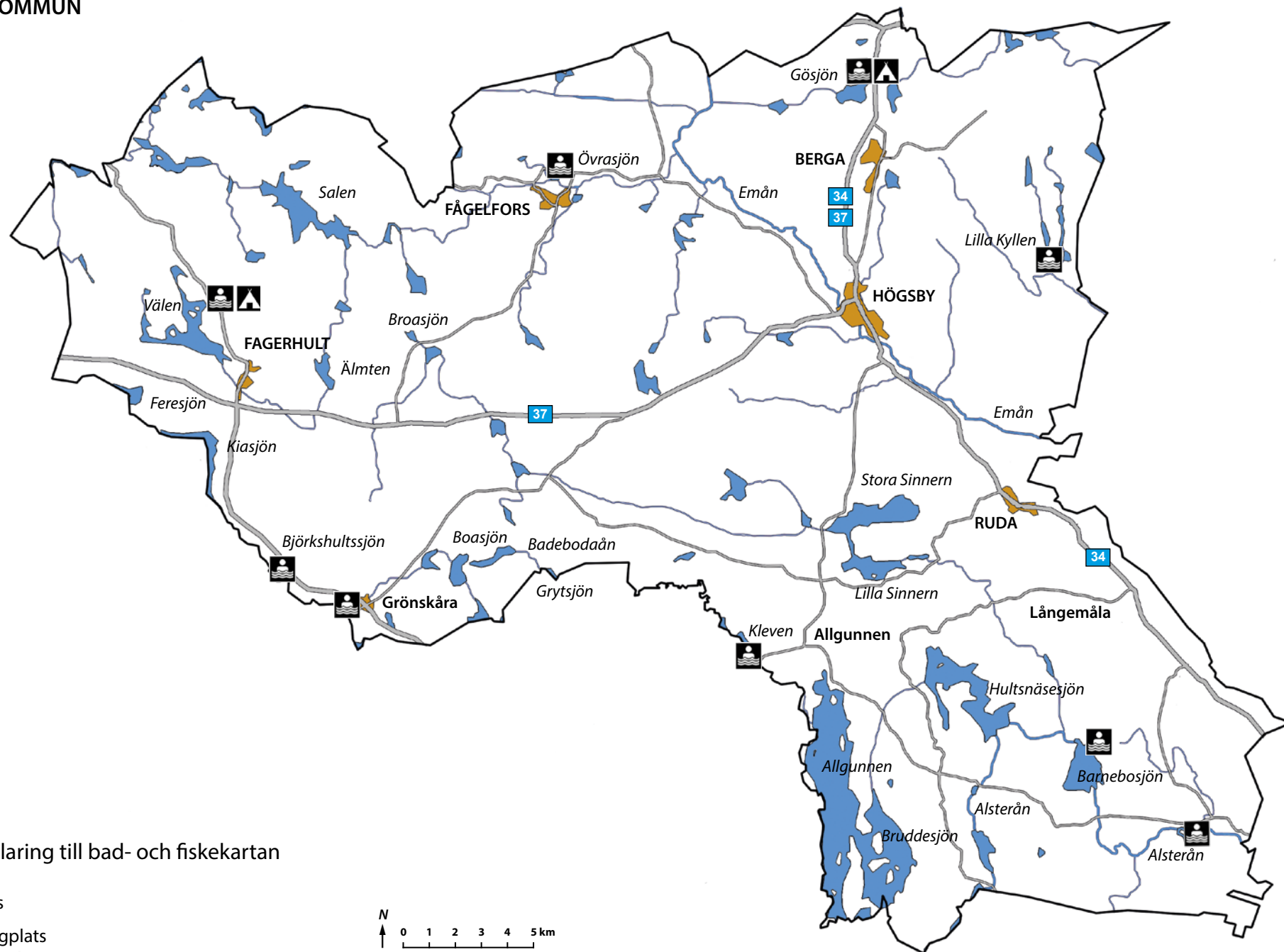
Brygga, bord och grillplats.

Hornsö – Alsterån

Brygga, bord, grillplats, omklädningsrum och torrdass. Högsbyleden passerar förbi badplatsen.

Fiskekort köper du på Högsby turistinformation eller via www.ifiske.se

HÖGSBY KOMMUN

Teckenförklaring till bad- och fiskekartan

- Badplats
- Campingplats

Gå vidare på egen hand

www.artportalen.se

www.birdlife.se

www.eman.se/sv/vattenforvaltning/vattenrad/

www.havochvatten.se

www.hogsby.se

www.ifske.se

www.lansstyrelsen.se/kalmar/privat

http://linnaeus.nrm.se/flora/

www.naturvardsverket.se

www.sjv.se/tuva

www.skogsstyrelsen.se

www.slu.se

www.smalandsflora.com

www.sveaskog.se

www.vatmarksguiden.se

www.vattenkartan.se

www.vattenorganisationer.se/alsteransvr/

www.wwf.se

HÖGSBY
KOMMUN